

Funded by the European Union

EU4Environment

Green Economy in Eastern Partner Countries

ԵՄ ԿԱՆԱՀ ԱՐՏԱԴՐԱՆՔԻ ՄԻԱՍՆԱԿԱՆ ՇՈՒԿԱՅԻ ՆԵՐՈՒԹԻ ԲԱՑԱՅԱՅՏՈՒՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ (ԱՐՏԱՀԱՆՈՂ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ)

ՀԱՊԱՎՈՒՄՆԵՐ

- UNIDO United Nations Industrial Development Organization (ՄԱԿ-ի Արդյունաբերական զարգացման կազմակերպություն)
- EaP Eastern Partnership (Արևելյան գործընկերություն)
- SMGP Single Market for Green Products (Կանաչ արտադրանքների միասնական շուկա)
- LCT Life cycle thinking (Կյանքի ցիկլային մտածողություն)
- LCA Life-cycle assessment (Կյանքի ցիկլային գնահատում)
- LCI Life cycle inventory (Կյանքի ցիկլի գույքագրում)
- PEF Product environmental footprint (Արտադրանքի բնապահպանական հետք)
- OEF Organisation Environmental Footprint (Կազմակերպության շրջակա միջավայրի հետք)
- PEFCR Product Environmental Footprint Category Rules (Արտադրանքի շրջակա միջավայրի հետքի կատեգորիայի կանոններ)
- OEF SR Organisation Environmental Footprint Sector Rules (Կազմակերպության բնապահպանական հետքի ոլորտի կանոններ)

ՆԱԽԱԳԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

Եվրոպական միության (ԵՄ) «ԵՄ-ն հանուն շրջակա միջավայրի» ծրագրի շրջանակներում ՄԱԿ-ի Արդյունաբերական զարգացման կազմակերպությունը (UNIDO) ներկայացնում է ԵՄ Կանաչ արտադրանքների միասնական շուկա (SMGP) նախաձեռնությունը Արևելյան գործընկերության (EaP) տարածաշրջանում: Արտադրանքի բնապահպանական հետքի (PEF) մեթոդաբանության ներկայացումը, որի նպատակն է օգնել ընկերություններին չափել իրենց բնապահպանական արդյունավետությունը և վստահորեն դիրքավորվել կայուն արտադրանքի շուկայում: Հայաստանում և ԱԳ այլ երկրներում UNIDO-ն շեշտադրում է նաև Արտադրանքի բնապահպանական հետքի ներդրման գործում առկա պրակտիկաների և խոչընդոտների քարտեզագրումը՝ համեմատելով պիտակավորման առկա սխեմաների հետ: Նախաձեռնության նպատակն է Արտադրանքի բնապահպանական հետքի ներդրման միջոցով բարձրացնել SMGP նախաձեռնության հնարավորությունների և օգուտների շուրջ իրագրվածության մակարդակը և ճանապարհի հարթել պիլոտային ծրագրի համար խթանելով PEF կիրառումը ընտրված ոլորտներում:

Այս տեղեկատվական նյութը PEF-ին ուղղված ռեսուրսներից է, որը ստեղծվել է «ԵՄ-ն հանուն շրջակա միջավայրի» ծրագրի շրջանակներում խթանելու SMGP պրակտիկան Հայաստանում: Այս տեղեկատվական նյութը ընդգծում է երկրում ԵՄ SMGP զարգացման կարևորությունը երկրի հաստատությունների և մասնագետների համար, ինչպես նաև ներկայացնում է SMGP պատրաստակամությունը, նախադրյալները, և հնարավոր օգուտները Հայաստանում PEF-ի իրականացման համար:

ԵՄ «ԿԱՆԱՀ ԱՐՏԱԴՐԱՆՔՆԵՐԻ ՄԻԱՍՆԱԿԱՆ ՇՈՒԿԱ»

Եվրոպական հանձնաժողովը 2013 թվականին ներկայացրել է ԵՄ «Կանաչ արտադրանքների միասնական շուկա» նախաձեռնությունը, որի նպատակն է աջակցել եվրոպական շուկա մուտք գործող ապրանքների/ընկերությունների շրջակա միջավայրի վրա ազդեցությունների հաղորդման համար արդար մրցակցային դաշտի ստեղծմանը: Նախաձեռնությունը ներառում է արտադրանքի և կազմակերպության շրջակա միջավայրի հետքի (PEF և OEF) մեթոդների կիրառումը, ուղղորդելով ընկերություններին հիմնավորել էկոլոգիապես մաքուր լինելու իրենց պիլոտները: Ի լրումն, այն նաև նպաստում է նրան, որ արտադրանքի՝ շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հարցում ձեռնարկությունները հետևեն միասնական մոտեցմանը՝ միաժամանակ տրամադրելով ճիշտ տեղեկատվություն, որն անհրաժեշտ է տեղեկացված որոշումներ կայացնելու և սպառողների բնապահպանական ազդեցությունների մասին թեմաների վերաբերյալ իրագրվածությունը բարձրացնելու համար: ԵՄ SMGP նախաձեռնության նպատակներից է նաև էկոլոգիապես պատասխանատու տնտեսական աճի խթանումը:

ԱՐՏԱԴՐԱՆՔԻ ԲՆԱՊԱՀԱՆԱԿԱՆ ՀԵՏՔ (PEF)

PEF¹ մեթոդը ապահովում է արդար մրցակցություն արտադրողների միջև և բարելավում է արտադրանքի բնապահպանական արդյունավետության համեմատելիությունն ու հաղորդակցությունը: Եվրոպական հանձնաժողովը առաջարկել է PEF մեթոդը որպես ստանդարտ միջոց՝ գնահատելու և չափելու արտադրանքի՝ շրջակա միջավայրի վրա ազդեցությունները կյանքի ցիկլի ընթացքում (հումքի արդյունահանումից մինչև արտադրություն, տեղափոխում, օգտագործում և հեռացում): Արտադրանքի բնապահպանական հետքի մեթոդաբանությունը թույլ է տալիս հաշվել արտադրանքի շրջակա միջավայրի վրա ազդեցությունն ըստ 16 ազդեցության դասակարգերի: Այդ դասակարգերը ներառում են կլիմայի փոփոխությունը, հողերի օգտագործումը, ջրի օգտագործումը, ռեսուրսների օգտագործումը և այլն: Ազդեցության տարբեր կատեգորիաների արդյունքներն այնուհետև ստանդարտացվում և բազմապատկվում են կշռման փոփոխականներով՝ ապահովելու կատարողականի մեկ միավոր: Այս ամենը միասին կազմում են արտադրանքի PEF պրոֆիլը: Առավել ճշգրիտ մոդելավորման հնարավորություն տալու և նույն կատեգորիայում ապրանքների միջև համեմատելիություն ու հեռանկիչ ապահովելու համար ներդրվել են PEF կատեգորիայի կանոններ (PEFCRs):

ԿՅԱՆՔԻ ՑԻԿԼԱՅԻՆ ՄՏԱԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆԸ ՈՐՊԵՏ ՈՐԻ ԴԵՊԻ ԿԱՅՈՒՆՈՒԹՅՈՒՆ

Կյանքի ցիկլային մտածողությունը (LCT)² արտադրական գործընթացից վեր, արտադրանքի շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության մասին մտածելու ամբողջական մոտեցում է: Դա պայմանավորված է նրանով, որ LCT-ն կենտրոնանում է կայուն պրակտիկայի բարելավման վրա՝ բարելավելով արտադրական գործընթացները: Այն հանգեցնում է շրջակա միջավայրի վրա առավել նվազ բացասական ազդեցության և ռեսուրսների օգտագործման:

Արտադրական ցիկլի կազմակերպման գործում LCT-ն բիզնեսի համար կարող է դառնալ արդյունավետ գործիք: Այս համատեքստում LCA-ը (Կյանքի ցիկլային գնահատում) արտադրանքի կյանքի ցիկլի բնապահպանական ասպեկտների վերլուծական համակարգված մեթոդ է: LCA-ը հիմնված քանակական և հոսայի չափումների վրա (դեռևս առկա է կանոնակարգում) ձեռք բերել բնապահպանական պիտակներ, կարող է աջակցել ընկերություններին հաղորդել արտադրանքի շրջակա միջավայրի վրա ազդեցությունները: Այսպիսով, շտրիփ շրջակա միջավայրի պահպանության մեծ ջանքերի, ձեռնարկությունները կարող են ունենալ տարբերվելու հնարավորություններ: Ավելին, արտադրանքն առավել դրական ընկալում կունենա այն հաճախորդների շրջանում, որոնք փնտրում են էկոլոգիապես մաքուր ապրանքներ: LCA-ը կարող է նաև աջակցել բիզնեսին նվազեցնել ռեսուրսների օգտագործումը, շրջակա միջավայրի արտանետումները դարձնելով վերջինս առավել կայուն, և օգնել բացահայտել ծախսերի հնարավոր խնայողությունները երկարաժամկետ հեռանկարում:³

ԿՅԱՆՔԻ ՑԻԿԼԱՅԻՆ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ (LCA) ԲԱՂՈՒԹՅՈՒՆ

Կյանքի ցիկլային գնահատումը (LCA) կյանքի ցիկլային մտածողության քանակական մոտեցումն է: Արտադրանքի և Կազմակերպության բնապահպանական հետքերը (ներդրված SMGP ծրագրի շրջանակում) LCA-ի կիրառմամբ նախատեսված են արտադրանքի և կազմակերպությունների կյանքի ցիկլի բնապահպանական արդյունավետությունը չափելու համար:

ՈՐԻ ԴԵՊԻ ԿԱՅՈՒՆՈՒԹՅՈՒՆ

Կյանքի ցիկլային գնահատման ներդրման ճանապարհին քաղաքականություն մշակողների, բնապահպանական հաստատությունների, նախագծային գործառնությունների և

Action implemented by:

արտադրանքի նախագծման մասնագետների ներգրավումն առանցքային նշանակություն ունի: Այն կօգնի ապահովել արտադրանքի էկոլոգիապես կայուն մշակումն ու օգտագործումը:

ԱՐՏԱԴՐԱՆՔԻ ԲՆԱՊԱՀՅԱՆԱԿԱՆ ՀԵՏՔԻ (PEF) ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅԱՆ ՓՈՒԼԵՐԸ

PEF-ի ուսումնասիրությունն իրականացնելու համար պետք է իրականացվեն մի քանի փուլեր: Հետևյալ քայլերը նկարագրում են Շրջակա միջավայրի հետքի ուսումնասիրության մշակման հիմնական փուլերը: Մինչդեռ ցանկը սպառիչ է, այս բաժնի նպատակն է առաջնորդել ընթերցողին՝ հասկանալու արտադրանքի շրջակա միջավայրի հետքի ուսումնասիրությունն իրականացնելու ընդհանուր փուլերը:

1. Ընկերության ըրդշումը¹ իրականացնել PEF կամ OEF ուսումնասիրություն,
2. Ներքին ռեսուրսների, արտաքին փորձագետների և վերապատրաստման կարիքների բացահայտում,
3. Գոյություն ունեցող PEFCR/OEFSR ուսումնասիրություն ըրդնում (Արտադրանքի շրջակա միջավայրի հետքի կատեգորիայի կանոններ/ Կազմակերպության բնապահպանական հետքի ոլորտի կանոններ),
4. Եթե առկա չեն PEFCR/OEFSR, իրականացնել PEF/OEF² հիմնվելով ընդհանուր PEF/OEF մեթոդի վրա: Եթե PEFCR/OEFSR առկա են, կատարել PEF/OEF³ հիմնվելով PEFCR/OEFSR-ի վրա:
5. Նպատակի սահմանում: Այս փուլը նպատակ ունի ապահովել սահմանված նպատակների, մեթոդաբանական մոտեցումների, արդյունքների և նախատեսված կիրառությունների համահունչ լինելը, ինչպես նաև ապահովել ուսումնասիրության մեջ ներգրավված կողմերի միջև ընդհանուր տեսլականը:
6. Ուսումնասիրության շրջանակում: Տեխնիկական բնութագրերը և գնահատման ենթակա համակարգը մանրամասն նկարագրված են PEF-ի ուսումնասիրության շրջանակում:
7. Կյանքի ցիկլի գույքագրում: PEF-ն մոդելավորելու համար անհրաժեշտ է գույքագրել արտադրանքի մատակարարման շրջային համար կյուբերի, էներգիայի, թափոնների և արտանետումների բոլոր մուտքերն ու ելքերը:
8. Կյանքի ցիկլի ազդեցության գնահատում: PEF-ն մոդելավորելու համար անհրաժեշտ է գույքագրել արտադրանքի մատակարարման շրջային համար կյուբերի, էներգիայի, թափոնների և արտանետումների բոլոր մուտքերն ու ելքերը:
9. Բացատրություն: Այս փուլն ապահովում է, որ PEF մոդելի կատարողականը համապատասխանի ուսումնասիրության նպատակներին և որակի չափանիշներին: Կյանքի ցիկլի բացատրությունը կարող է նպաստել PEF մոդելի կատարելագործմանը, ինչպես նաև կատարված վերլուծությունից դուրս բերել եզրակացություններ և առաջարկություններ, նպաստել շրջակա միջավայրի բարելավմանը:
10. Հաշվետվություն: PEF-ի հաշվետվությունը ծառայում է որպես PEF ուսումնասիրության համապարփակ, հետևողական, ճշգրիտ և թափանցիկ ամփոփագիր՝ ամբողջացնելով ուսումնասիրությունը:
11. Ստուգում և վավերացում: ԱՐ ուսումնասիրության ստուգումն ու վավերացումը պարտադիր է, երբ այն գործածվում է արտաքին հաղորդակցության որևէ ձևի նպատակով, օրինակ՝ հաղորդակցությունը ցանկացած շահագրգիռ կողմի հետ (բացի հանձնակատարից կամ PEF-ի ուսումնասիրության մեթոդի կիրառողից):

ԻՆՉՊԵՆ Ե՝ «ԵՄ-Ն ՀԱՆՈՒՆ ԵՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ» ԾՐԱԳԻՐԸ ԽՁԱՆՈՒՄ PEF-Ը

Ծրագիրը նպատակն է ներկայացնել տեղական շահագրգիռ կողմերի շրջանում PEF-ի կիրառման հնարավոր օգուտների և ազդեցության մասին իրազեկման մակարդակի բարձրացմանը, ստեղծել տեղական հնարավորություններ ԱԳ տարածաշրջանում, PEF-ն ներառող հնարավոր քաղաքականությունների շուրջ աջակցել ոլորտային պատրաստվածությանը, ուսուցման հնարավորություններ տրամադրել տեղական փորձագետներին (օգտագործելով փորձնական ուսումնասիրություններ)

Ծանոցում

Այս հրատարակումը կազմվել է Եվրոպական միության աջակցությամբ: Սույնով արտահայտված տեսակետները բացառապես UNIDO-ի և պարտադիր չէ, որ արտահայտեն Եվրոպական միության պաշտոնական կարծիքը: Այս թուղթիկ պատրաստվել է առանց ՄԱԿ-ի պաշտոնական խմբագրման: Սույն թուղթիկում օգտագործված անվանումները և բովանդակություններն չեն ենթադրում որևէ կարծիքի արտահայտում UNIDO կողմից որևէ երկրի, տարածքի, քաղաքի կամ տարածքի իրավական կարգավիճակի կամ նրա իշխանությունների, կամ իր սահմանների, սահմանազատման, տնտեսական համակարգի կամ զարգացման սահմանի վերաբերյալ: «Ջարգացած», «արդյունաբերականացված» կամ «զարգացող» անվանումները նախատեսված են վիճակագրական հարմարության համար և պարտադիր չէ, որ դատողություն արտահայտեն զարգացման գործընթացում որոշակի երկրի կամ տարածքի փուլում գտնվելու վերաբերյալ: Ընկերությունների անվանումների կամ առևտրային անունների հիշատակումը չի հանդիսանում UNIDO-ի կողմից հաստատում: Ներկայացված կարծիքները, թվերը և գնահատականները հեղինակների պատասխանատվություն են և պարտադիր չէ, որ համարվեն UNIDO-ի և նրա անդամ պետությունների տեսակետների արտացոլումը կամ հաստատումը:

Կոնտակտային տվյալներ

ՄԱԿ-ի Արդյունաբերական զարգացման կազմակերպություն
«ԵՄ-ն հանուն շրջակա միջավայրի» ծրագիրը
Ղեկավար Տատյանա Չերնյավսկայա
Հեռ: +43 1 26 0 26 5520
Էլ. փոստ: t.chernyavskaya@unido.org
Կայք: www.unido.org

և կոնկրետ առաջարկներ ներկայացնելով արտադրական շարժման համար դեպի ավելի կայուն արտադրանք): Ի լրումն, ԵՄ-ն և UNIDO-ն կներառեն տեղական իրազեկման և կարողությունների զարգացման ծրագրեր, որոնք կնպաստեն «կանաչ» ջանքերին և քաղաքականություններին ուղղված առավել ընդգրկուն աջակցություն:

ՈՐՈՒՔ ԵՆ PEF ԿԻՐԱՌՄԱՆ ՕԳՈՒՏՆԵՐՆ ԱՐՏԱԴՐԱՆՔԻ ՆՈՂՎԱԾՈՒԹՅՈՒՆ ՈՒՆԵՑՈՂ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Ընկերությունները, որոնք ցանկանում են շուկա մուտք գործել որպես էկոլոգիապես մաքուր արտադրանք ունեցող ընկերություններ, կարող են ակնկալել մի շարք օգուտներ, այդ թվում՝ հեղինակության բարելավում և կորպորատիվ սոցիալական պատասխանատվության առավել ազդեցիկ դրսևորում: Հաշվի առնելով ռեսուրսների արդյունավետությունը և առավել մաքուր արտադրությունը՝ PEF գնահատումը շուկայավարման ջանքերի շնորհիվ կհանգեցնի վաճառքների աճի, իսկ բարելավված գործընթացները կհանգեցնի ծախսերի կրճատման: Ինչպես առաջարկվում է Եվրոպական հանձնաժողովի կողմից, շրջակա միջավայրի վրա ազդեցությունը հաշվարկելու համար PEF-ն կարող է կիրառվել որպես հիմք: Առավելությունների մանրամասն ցանկը ներկայացված է ստորև:

Eurobarometer-ի կողմից իրականացվել են հետազոտություններ 2017 և 2021 թվականներին: Ուսումնասիրության արդյունքները ցույց են տալիս, որ էկոպիտակները կարևոր դեր են խաղում Եվրոպացի սպառողների գնումների վարքագծի մեջ, թեև առաջընթաց գրանցելու համար սպառողների շրջանում անհրաժեշտ է ձեռնարկել իրազեկման բարձրացմանն ուղղված հետևողական աշխատանքներ:

- 2017 թվականի սեպտեմբեր-հոկտեմբեր ամիսներին անցկացված Eurobarometer-ի հետազոտությունը ցույց է տվել, որ հարցված Եվրոպացիների 27%-ը ծանոթ է ԵՄ էկոպիտակին:
- Հարցվածների մոտ 32%-ը նշել է, որ էկոպիտակները կարևոր դեր են խաղում գնումների վերաբերյալ որոշումներ կայացնելու հարցում:
- Այն հարցվածների 30%-ը որոնք տեղայն են եղել էկոպիտակների մասին, նշել են, որ գնել են ԵՄ էկոպիտակ կրող ապրանք: Բացի այդ, հարցվածների 78%-ը վստահություն է հայտնել ԵՄ էկոպիտակ կրող ապրանքների էկոլոգիապես մաքուր լինելուն:
- Եվրոբարոմետրի հետազոտությունը, որն անցկացվել է 2021 թվականի փետրվար-մարտ ամիսներին, ցույց է տվել, որ հարցված Եվրոպացիների 22%-ը հայտնել է բնապահպանական պիտակով ապրանքներ գնելու, ինչպես նաև մաքուր արտադրության մասին:

Հաճախորդների ճանաչում և շուկայի պարզևստում պատասխանատու կերպով պատրաստվածության և կայուն ապրանքների կամ ծառայության ապահովման համար

Ձեր ընկերության բնապահպանական բարձր հեղինակությամբ պայմանավորված՝ մարդկային ռեսուրսների հավաքագրման և պահպանման առավելություններ

Հանրության կողմից ճանաչում, առ այն, որ Դուք էկոլոգիապես գիտակից և պատասխանատու ձեռնարկություն եք

Ձեր բնապահպանական և կայուն դիրքորոշմամբ պայմանավորված՝ աշխատակիցների առավել մեծ ներգրավվածություն

Բնապահպանական առանցքային կանոնների ճանաչում, որը կհանգեցնի գիտակից կայունության նախագծերի

ԵՄ զարգացող բնապահպանական կանոնակարգերի հետ համապատասխանության պահպանում (քանի որ բնութագրերը պարբերաբար ուսումնասիրվում են և համապատասխանաբար փոփոխվում)

Վաճառքների աճ, քանի որ հաճախորդներն ընտրում կամ պահանջում են ապրանքներ, որոնք ապահովում են կայունության հավաստագրեր

Շրջակա միջավայրի նկատմամբ մտահոգված սպառողների շրջանում բարելավել հաճախորդների հավատարմությունը

Բիզնես-բիզնես և բիզնես-կառավարություն տարբեր գործընթացների նախադրյալների բավարարում, որոնք վերաբերում են բնապահպանությանը կամ կայունությանը

Հնարավոր օգուտներ արդյունաբերական սիներգիայի և այլ կանաչ նախաձեռնությունների հասանելիության տեսանկյունից

[1,4] Source: www.ec.europa.eu/environment/eussd/smgp/pdf/EF%20simple%20guide_v7_clen.pdf
[2,3] Source: www.epca.jrc.ec.europa.eu/uploads/LCT-Making-sustainable-consumption-and-production-a-reality-A-guide-for-business-and-policy-makers-to-Life-Cycle-Thinking-and-Assessment.pdf
[5] Source: www.environment.ec.europa.eu/topics/circular-economy/eu-ecolabel-home/faq_en
© 2023 ՄԱԿ ԱՋԿ/UNIDO: Բոլոր իրավունքները պաշտպանված են: Լիցենզավորված է Եվրոպական միությանը՝ համաձայն պայմանների: